ความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม
The Expectation of Buddhist Ecclesiastical Official Monks on The Authorities In The Service of Sangha Administration of Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism

อนุวัฒน์ กันเกษ[1], วินัย ผลเจริญ[2]
Anuwat Kankate[1], Vinai Poncharoen[2]
[1-2] วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1-2] College of Politics and Governance, Mahasarakham University
Email: 63011381009@msu.ac.th[1], Email: winai@msu.ac.th[2]

Received : January 14, 2025; **Revised :** March 30, 2025; **Accepted :** April 4, 2025

บทคัดย่อ

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม มีภารกิจในการสนองงานภาครัฐและคณะสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนด้านวิธีการสนองงานคณะสงฆ์ให้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นตามบริบทของพื้นที่ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม 2) ความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในพระสังฆาธิการจังหวัดมหาสารคาม และนำเสนอข้อมูลโดยใช้รูปแบบ**รายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์**

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้ ด้านการปกครอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะสงฆ์ และให้คำปรึกษาชี้แนะการจัดทำเอกสารและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ ด้านการศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ช่วยเหลือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประสานงานการศึกษาของคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ดูแลงบประมาณ และประสานการสนับสนุนงานการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่พิจารณา คัดกรอง จัดทำเอกสาร การจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมศาสนสถาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษาพระสงฆ์ประชาชน และประสานการสนับสนุนงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น

2. พระสังฆาธิการมีความคาดหวังต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้ ด้านการปกครอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และจัดการฐานข้อมูลด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยผู้ที่ขาดโอกาสให้ได้ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมและประชาสัมพันธ์การศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อเพิ่มช่องทางการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรสนับสนุนเครื่องมือ สื่อต่างๆ วัสดุอุปกรณ์และจัดหาบุคลากรช่วยคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยจัดทำเอกสารขอรับงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมบูรณะวัดและศาสนสถาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรช่วยจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือสงเคราะห์อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นความคาดหวังของพระสังฆาธิการต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาการสนองงานให้สอดคล้องตามความต้องการได้

คำสำคัญ : ความคิดเห็น, ความคาดหวัง, พระสังฆาธิการ, อำนาจหน้าที่, การบริหารกิจการคณะสงฆ์,

Abstract

The Office of Buddhism in Maha Sarakham Province has a mission to serve the government sector and the Sangha. In the administration of the Sangha, there is currently a lack of clarity on how to serve the Sangha in accordance with the needs and necessities according to the context of the area. Therefore, this research aims to study 1) the opinions of Buddhist ecclesiastical official monks regarding the authorities in the service of sangha administration of Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism, and 2) the expectations of Buddhist ecclesiastical official monks regarding the authorities in the service of sangha administration of Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism. The research employs qualitative methods and data collection through interviews and focus group discussions with the Buddhist ecclesiastical official monks of Maha Sarakham Province, and present data using a descriptive and analytical report format.

The research findings indicate that

1. The Buddhist ecclesiastical official monks have opinions on the authorities in the service of sangha administration of Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism as follows: In terms of administration, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism is responsible for supervising, monitoring the operations of the monastic community, and providing advice and guidance on document preparation and coordination with government agencies. In terms of religious education, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism is responsible for assisting, supervising, monitoring, caring for, and coordinating the education

of the monastic community. In terms of educational support, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism is responsible for managing the budget and coordinating support for the educational activities of the monastic community with other agencies. In terms of promoting Buddhism, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism is responsible for supporting, promoting, and facilitating the monastic community in spreading Buddhism. In terms of public works, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism is responsible for reviewing, screening, and preparing documents for budget allocation to repair religious sites. In terms of public welfare, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism is responsible for assisting, advising monks and the public, and coordinating support for the public welfare activities of the monastic community with other agencies.

2. The Buddhist ecclesiastical official monks have expectations regarding the authorities in the service of sangha administration of Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism as follows: In terms of administration, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism should provide legal experts as advisors or educators on the administration of the monastic community. In terms of religious education, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism should help enhance educational achievements, improve the quality of education management, and systematically manage educational databases. In terms of welfare education, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism should assist those lacking opportunities to study in Buddhist schools and promote Buddhist education to increase welfare education channels. In terms of spreading Buddhism, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism should support tools, various media, materials, and personnel to assist the monastic community in spreading Buddhism. In terms of public works, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism should help prepare documents to request budgets for the renovation and restoration of temples and religious sites. In terms of social welfare, Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism should help establish a systematic and properly regulated welfare assistance fund.

The research results reflect the expectations of the Sangha leaders towards the power and duties in providing administrative services for the Sangha of the Maha Sarakham Provincial Office of Buddhism, which can be used to develop services that are consistent with the needs

Keywords : Opinions, Expectations, Buddhist Ecclesiastical Official Monks, Authorities, The Service of Sangha Administration

บทนำ

พระสังฆาธิการ เป็นคำเรียกรวมตำแหน่งพระภิกษุที่มีบทบาทหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ เป็นบุคลากรที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค เริ่มตั้งแต่ระดับวัด คือ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ระดับตำบล คือ เจ้าคณะตำบล และรองเจ้าคณะตำบล ระดับอำเภอ คือ เจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะอำเภอ ระดับจังหวัด คือ เจ้าคณะจังหวัด และรองเจ้าคณะจังหวัด

จนถึงระดับภาค คือ เจ้าคณะภาค และรองเจ้าคณะภาค ทำหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช พร้อมทั้งทำหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นไปด้วยดี (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ), 2540)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ การปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566) จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง คือ หน้าที่ในการควบคุมดูแลพระภิกษุ สามเณรที่อยู่ภายใต้การปกครองประพฤติวัตรปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลจารวัตรเรียบร้อยดีงาม 2) ด้านการศาสนศึกษา คือ หน้าที่ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ หน้าที่ในการดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่พุทธศาสนิกชน 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ หน้าที่ในการประกาศพระพุทธศาสนาให้พุทธศาสนิกชน 5) ด้านสาธารณูปการ คือ หน้าที่ในการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ หน้าที่ในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือสังคมที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจในการสนองงานคณะสงฆ์และรัฐ มีหน้าที่ทำนุบำรุงส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้การอุปถัมภ์คุ้มครอง และส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนาเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยหน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานส่วนภูมิภาคตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2557 หน่วยงานส่วนกลางมี 7 หน่วยงาน ได้แก่ 1) สำนักงานเลขานุการกรม 2) กองพุทธศาสนสถาน 3) กองพุทธศาสนศึกษา 4) กองส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม 6) สำนักงานศาสนสมบัติ 7) สำนักงานพุทธมณฑล และหน่วยงานส่วนภูมิภาค 76 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทั้งหมด 76 จังหวัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566)

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในระดับภูมิภาค มีอำนาจหน้าที่และบทบาทเกี่ยวกับงานด้านพระพุทธศาสนาในจังหวัดมหาสารคามมีภารกิจในการสนองงานภาครัฐ และคณะสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่สนองงานพระสังฆาธิการสังกัดคณะสงฆ์มหานิกายจังหวัดมหาสารคามในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ในการสนองงานพระสังฆาธิการของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามนั้น ต้องปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2557 (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566) การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการสนองงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัย บทความ เอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมีน้อยและส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดได้ตามที่ต้องการ เพราะจะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ เน้นการเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมากด้วยแบบสอบถาม คำถามในแบบสอบถาม จึงจำเป็นต้องมีความชัดเจน ไม่สามารถลงลึกในรายละเอียด

ได้มากตามที่ต้องการ ข้อมูลไม่มีความหลากหลาย การดำเนินการวิจัยมีรูปแบบการวิจัยที่ชัดเจนตายตัว เพราะเป็นการศึกษาขนาดใหญ่จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากเท่านั้น จึงสรุปปัญหาการวิจัยได้ว่า ปัจจุบันยังขาดความชัดเจนด้านวิธีการสนองงานคณะสงฆ์ให้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นตามบริบทของพื้นที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะสามารถศึกษาความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามลงลึกในรายละเอียดได้มากตามที่ต้องการ ข้อมูลมีความหลากหลาย การดำเนินการวิจัยมีรูปแบบการวิจัยหลากหลาย เพราะเป็นการศึกษาขนาดเล็ก จากผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม สามารถใช้ข้อมูลได้หลากหลายชนิดทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการวิจัยเรื่องเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรม

เขตปกครองคณะสงฆ์มหานิกายจังหวัดมหาสารคาม มีพระสังฆาธิการระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับวัด จำนวนทั้งสิ้น 1,221 รูป โดยพระสังฆาธิการระดับจังหวัด คือ พระสังฆาธิการที่มีอำนาจหน้าที่การปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย 1) เจ้าคณะจังหวัด 2) รองเจ้าคณะจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 3 รูป มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์มหานิกายทั้งจังหวัดมหาสารคามพระสังฆาธิการระดับอำเภอ คือ พระสังฆาธิการที่มีอำนาจหน้าที่การปกครอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย 1) เจ้าคณะอำเภอ 2) รองเจ้าคณะอำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 36 รูป มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์มหานิกายจังหวัดมหาสารคามเฉพาะในอำเภอของตน พระสังฆาธิการระดับตำบล คือ พระสังฆาธิการที่มีอำนาจหน้าที่การปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย 1) เจ้าคณะตำบล 2) รองเจ้าคณะตำบล จำนวนทั้งสิ้น 147 รูป มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์มหานิกายจังหวัดมหาสารคามเฉพาะในตำบลของตน และพระสังฆาธิการระดับวัด คือ พระสังฆาธิการที่มีอำนาจหน้าที่การปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย 1) เจ้าอาวาส 2) รองเจ้าอาวาส 3) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวนทั้งสิ้น 1,035 รูป มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์มหานิกายจังหวัดมหาสารคาม เฉพาะในวัดของตน (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม, 2565)

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

นักพฤติกรรมศาสตร์หลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีความคาดหวังไว้ดังนี้

Lewin และ Tolman (n.d.; อ้างถึงใน อุไรวรรณ เกิดผล, 2539) ในประเด็นของการให้ผลตอบแทนทฤษฎีนี้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะทำงานทุ่มเทมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ระดับความเข้มข้นของความต้องการผลตอบแทนและความคาดหวังของบุคคลนั้นว่า มีความ

เป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่จะได้รับการตอบสนองดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น นาย ก. มีความต้องการที่จะได้รับเงินเดือนขั้นพิเศษประจำปีด้วยเห็นว่าการได้รับขั้นพิเศษนั้นมีคุณค่ากับตน และความคาดหวังไว้ถ้าตนเองได้ทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่โอกาสในการได้รับขั้นพิเศษก็จะสูง นาย ก. ก็จะพยายามทำงานในลักษณะที่ทุ่มเทมากขึ้น ในทำนองกลับกัน ถ้านาย ก. ทราบว่าปีนี้ไม่มีนโยบายให้ขั้นพิเศษ แม้ว่า นาย ก. จะมีความต้องการเพียงใด ก็ไม่มีโอกาส นาย ก. ก็จะไม่พยายามทุ่มเททำงาน ดังนี้เป็นต้น

Vroom (1982; อ้างถึงใน พัชรีวรรณ ภาสบุตร, 2553) กล่าวว่า ความคาดหวัง คือ พฤติกรรมในรูปของเป้าหมายของบุคคล การเลือกและความคาดหวังเกี่ยวกับการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

Porter และ Lawler (n.d.; อ้างถึงใน ปราโมทย์ ถึงสุข, 2554) ได้พัฒนาทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom มาเป็นแบบจำลองใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจ และพิจารณาในลักษณะการทำงานโดยรวม โดยชี้ให้เห็นว่าความเพียรพยายาม หรือจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน ไม่ได้ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานโดยตรง แต่เนื่องจากความสามารถและลักษณะเฉพาะตัวรวมทั้งความเข้าใจในบทบาทของผู้นั้นเองด้วย ดังนั้นการให้รางวัลตอบแทนจึงเป็นตัวแปรแทรกระหว่างการจูงใจกับการปฏิบัติงาน โดยได้แยกตัวแปรแรงจูงใจ ความพอใจในการทำงานและการปฏิบัติงานออกจากกัน และชี้ว่าการปฏิบัติงานเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความพอใจในการทำงาน

สรุปได้ว่า ความคาดหวัง คือ พฤติกรรมในรูปของเป้าหมายของบุคคลซึ่งเกี่ยวเนื่องมาจากความต้องการ และความเป็นไปได้ในการตอบสนองความต้องการนั้น ซึ่งทั้งสองสิ่งจะก่อให้เกิดเป็นความคาดหวังของบุคคล นอกจากนี้ ความคาดหวังยังมีความเกี่ยวเนื่องกับความเพียรพยายามหรือแรงจูงใจ ซึ่งสามารถกระตุ้นได้โดยการให้รางวัล เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่จะสามารถสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นได้จากผลการปฏิบัติงานนั้น โดยการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามของความคาดหวังไว้ว่า หมายถึง ความต้องการ ความมุ่งหวัง หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นการคิดล่วงหน้า โดยมุ่งหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ว่าจะเกิดตามที่ตนคิดไว้ ซึ่งความคาดหวังของพระสังฆาธิการ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายจังหวัดมหาสารคามจะขึ้นอยู่กับความต้องการและเป็นไปตามประสบการณ์ของพระสังฆาธิการแต่ละรูป

2. อำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนา

อำนาจหน้าที่ คือ อำนาจอย่างถูกต้องที่ได้รับจากหน้าที่งานหรือองค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่นี้จะมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งงานที่ได้รับ อำนาจหน้าที่ส่วนมาก มักจะเกี่ยวข้องกับการบังคับบัญชาการตัดสินใจการจัดการต่าง ๆ ขององค์การ (เอกชัย เอกขุนฤทธิ์, 2556; Hoy and Miskel, 2001; อ้างใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2546) อำนาจหน้าที่ (Authority) แบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) อำนาจหน้าที่เชิงบารมี (Charismatic Authority) เกิดจากบุคคลอื่นให้การยอมรับนับถือในคุณภาพและคุณลักษณะของผู้นำ 2) อำนาจหน้าที่เชิงประเพณี (Traditional Authority) เกิดจากความเชื่อในอำนาจที่สืบทอดกันมา 3) อำนาจหน้าที่เชิงกฎหมาย (Legal Authority) เกิดจากการมีกฎหมายกำหนดให้ 4) อำนาจหน้าที่แบบทางการ (Formal Authority) เป็นอำนาจตามที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องในตำแหน่ง กฎ หรือระเบียบ 5) อำนาจหน้าที่เชิงหน้าที่ (Functional Authority) เป็นอำนาจที่เกิดจากหน้าที่ที่บุคคลกระทำ หรือจากความสามารถของตัวบุคคล และ 6) อำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการ (Informal Authority) เป็นอำนาจที่ที่มีลักษณะตรงข้ามกับแบบทางการ แต่ก็เป็นอำนาจหน้าที่ที่ถูกต้องอีกแหล่งหนึ่งในองค์การ

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า อำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนา คือ อำนาจหรือสิทธิอันชอบธรรมที่ได้รับตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับอันเป็นประโยชน์และจำเป็นแก่การปฏิบัติงาน

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2557 ของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนามีขอบเขตอำนาจหน้าที่ ดังนี้ 1) ศึกษา วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลสารสนเทศด้านพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะแนวทางไข 2) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงาน ในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ 3) ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลางในจังหวัด 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของจังหวัด 5) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านพุทธศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดภายในจังหวัดให้ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม และพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา 6) รับสนองงาน ประสานงาน และสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ตลอดจนการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา 7) ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 8) ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย 9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดยังมีหน้าที่ดำเนินการและประสานงานสอดส่องดูแลพระภิกษุสงฆ์ สามเณรที่มีอาจจะไม่เหมาะสมเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกับพระสังฆาธิการเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ สนับสนุนข้อมูล เสนอแนวทาง มาตรการ ระเบียบกฎหมายในการทำนิคคหกรรมและการอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาแก่เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ ดำเนินการจัดทำทะเบียนพระสังฆาธิการ พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดเงินอุดหนุนสำนักงานเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์และเบิกจ่ายเงินอุดหนุนนิตยภัตพระสังฆาธิการ และดำเนินการส่งเสริมและประสานการพัฒนาถวายความรู้พระสังฆาธิการในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบ จากขอบเขตของอำนาจหน้าที่ข้างต้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้กำหนดกรอบการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการค้นคว้าเก็บข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา 2) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการสังกัดคณะสงฆ์มหานิกายในจังหวัดมหาสารคามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้ตอบปัญหาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูล

เชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวนทั้งสิ้น 16 รูป แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้ที่ให้ข้อมูลด้วยการสนทนาหรือเจรจาโต้ตอบกัน เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงตามจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ประกอบด้วยพระสังฆาธิการจำนวนทั้งสิ้น 7 รูป ได้แก่

1) ระดับจังหวัด เจ้าคณะจังหวัด/รองเจ้าคณะจังหวัด จำนวน 1 รูป
2) ระดับอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ/รองเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 2 รูป
3) ระดับตำบล เจ้าคณะตำบล/รองเจ้าคณะตำบล จำนวน 2 รูป
4) ระดับวัด เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 2 รูป

1.2 ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 กลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 9 รูป ประกอบด้วย

1) ระดับอำเภอ คือ เจ้าคณะอำเภอ/รองเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 3 รูป
2) ระดับตำบล คือ เจ้าคณะตำบล/รองเจ้าคณะตำบล จำนวน 3 รูป
3) ระดับวัด คือ เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 3 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่เป็นการถามเจาะลึก เพื่อให้ได้คำตอบอย่างละเอียด อย่างครบถ้วนเท่าที่ผู้ให้สัมภาษณ์รู้ การถาม นอกจากจะถามให้อธิบายแล้วจะต้องถามถึงเหตุผลด้วย เพื่อจะได้ใช้ตัดสินว่า ข้อความที่ตอบนั้นถูกต้องชัดเจนและเชื่อถือได้เพียงใด โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และประเด็นคำถามหลักในการสัมภาษณ์

2.2 แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) คือ แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้โดยกำหนดกลุ่มการสนทนากลุ่มของพระสังฆาธิการ จำนวน 1 กลุ่ม โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็น ต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง ประเด็นสำคัญของการสนทนากลุ่ม คือ 1) ข้อมูลทั่วไปในการสนทนากลุ่ม 2) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม 3) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน และ 4) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 ขอหนังสือการขออนุญาตเก็บข้อมูล เพื่อการวิจัยจากวิทยาลัยการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อนำไปประกอบการขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

3.2 นำส่งหนังสือการขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

3.3 นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

3.4 ผู้วิจัยแนะนำตนเอง วัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคำถามการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม และขออนุญาตบันทึกภาพ บันทึกเสียง และบันทึกวิดีโอระหว่างการให้สัมภาษณ์และการร่วมสนทนากลุ่ม

3.5 ดำเนินการสัมภาษณ์พระสังฆาธิการที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ และดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 กลุ่ม กับพระสังฆาธิการที่เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

3.6 บันทึกข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์พระสังฆาธิการ และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 กลุ่ม กับพระสังฆาธิการที่เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมีกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลตามเครื่องมือการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Analysis) เกี่ยวกับความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Analysis) เกี่ยวกับความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงาน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ สร้างข้อสรุปของข้อมูลจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสนทนากลุ่ม และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม

จากผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้ ด้านการปกครอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะสงฆ์ และให้คำปรึกษาชี้แนะการจัดทำเอกสารและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ ด้านการศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ช่วยเหลือกำกับ ติดตาม ดูแล ประสานงานการศึกษาของคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ดูแลงบประมาณ และประสานการสนับสนุนงานการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่

สนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่พิจารณา คัดกรอง จัดทำเอกสารการจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมศาสนสถาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ โดยการให้คำปรึกษาแก่คณะสงฆ์ ประชาชน และเป็นหน่วยงานที่ประสานการสนับสนุนงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่นอย่างรวดเร็ว แต่มีความล่าช้าในการช่วยเหลือคณะสงฆ์ที่ดำเนินการเองโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม

2. ความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม

จากผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีความคาดหวังต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้ ด้านการปกครอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และจัดการฐานข้อมูลด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยผู้ที่ขาดโอกาสให้ได้ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม และประชาสัมพันธ์การศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อเพิ่มช่องทางการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรสนับสนุนเครื่องมือ สื่อต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ และจัดหาบุคลากรช่วยคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยจัดทำเอกสารขอรับงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมบูรณะวัด และศาสนสถาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือสงเคราะห์ อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

สรุปผลการวิจัย

พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในการสนองงานการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้านเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการดูแล การปกครอง การอำนวยความสะดวก การดูแลบูรณะ ซ่อมแซมวัดและศาสนสถาน จัดหาโครงการเพื่อจัดสรรงบประมาณให้แก่วัดและโรงเรียน และให้คำปรึกษา พระสังฆาธิการในการดำเนินงานของคณะสงฆ์และเป็นตัวกลางประสานงานระหว่างหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและพระสังฆาธิการมีความคาดหวังต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการมีความคาดหวังว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรให้การสนับสนุน ดูแล การเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณร เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างสมบูรณ์ ตรงตามหลักสูตรของการจัดการเรียนการสอนพระเณรและหลักสูตรแกนกลางการศึกษา มีการติดตาม การต่อยอดทางการศึกษา ของพระเณรเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่ดี มีการจัดระบบการปฏิบัติงาน

การดำเนินงานที่มีความสะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีความทันสมัย มีการจัดระบบการจัดเก็บเอกสารที่เป็นแบบระบบออนไลน์ที่ง่ายต่อการเรียกดูและตรวจสอบเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป จัดหางบประมาณสนับสนุนคณะสงฆ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของพระพุทธศาสนา จัดหางบประมาณในการทำนุบำรุง บูรณะซ่อมแซม วัดและศาสนสถานให้มีสภาพสมบูรณ์ และลำดับท้ายนี้ พระสังฆาธิการคาดหวังการสนองงานคณะสงฆ์ที่มีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการติดต่อประสานงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้อภิปรายผลประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการวิจัย ดังนี้

1. ประเด็นความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้ ด้านการปกครอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม มีหน้าที่กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะสงฆ์ และให้คำปรึกษาชี้แนะการจัดทำเอกสารและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ ด้านการศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ช่วยเหลือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประสานงานการศึกษาของคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม มีหน้าที่ดูแลงบประมาณและประสานการสนับสนุนงานการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่พิจารณา คัดกรอง จัดทำเอกสารการจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมศาสนสถาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ โดยการให้คำปรึกษาแก่คณะสงฆ์ประชาชน และเป็นหน่วยงานที่ประสานการสนับสนุนงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่นอย่างรวดเร็ว แต่มีความล่าช้าในการช่วยเหลือคณะสงฆ์ที่ดำเนินการเองโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการในการสนองงานด้านสาธารณสงเคราะห์ในประเด็นที่เห็นว่าการสนองงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีความล่าช้านั้นอาจเนื่องมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านระเบียบวิธีการหรือระเบียบราชการ ซึ่งพระสังฆาธิการคาดหวังให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามสนองงานได้อย่างรวดเร็วทันใจ แต่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามไม่สามารถทำได้ เพราะติดขัดในระเบียบราชการ จึงไม่อาจจะสนองงานคณะสงฆ์ได้อย่างรวดเร็วทันใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนภัทร ทวีศรี (2557) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี และพบปัญหาด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า การให้บริการมีกระบวนการทำงานที่ล่าช้า กระบวนการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ มีความล่าช้า จนทำให้บางครั้งคณะสงฆ์เตรียมตัวไม่ทัน และเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ช่วยเหลือตามวัดต่าง ๆ น้อยมาก 2) ด้านจำนวนบุคลากรที่มีจำกัด เมื่อเทียบกับภาระงานและพื้นที่ ซึ่งจำนวนบุคคลากรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามที่มีอย่างจำกัดและภาระงานที่มีมากเมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่ จำนวนวัดและจำนวนพระสังฆาธิการทั้งจังหวัดมหาสารคาม จึงไม่อาจสนองงานคณะสงฆ์ได้อย่างรวดเร็วทันใจ และ 3) ด้านทรัพยากรบุคคลที่ใหม่และขาดประสบการณ์ ซึ่งบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามในการสนองงานการบริหาร

กิจการคณะสงฆ์เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งจะต้องมีการเกษียณอายุราชการ และการสับเปลี่ยนหรือโยกย้ายตำแหน่ง เพื่อการเจริญเติบโตในตำแหน่งหน้าที่การงาน จึงส่งผลให้มีบุคลากรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม มีบุคลากรที่บรรจุใหม่หรือโยกย้ายมาใหม่เข้ามาทดแทนอยู่เสมอ ทำให้การสนองงานคณะสงฆ์ไม่ต่อเนื่อง เพราะขาดความรู้และประสบการณ์ จึงไม่อาจสนองงานคณะสงฆ์ได้อย่างรวดเร็วทันใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหากฤษณะ จารุวณฺโณ (วงษ์พรม) สุรัตน์ ดวงชาทม และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ (2562) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารวัดในจังหวัดสกลนคร สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เหตุผลหนึ่งเกิดจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

2. ประเด็นความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน พบว่า พระสังฆาธิการมีความคาดหวังต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ด้านการปกครอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความคาดหวังนั้นเนื่องจาก การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย ซึ่งโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามไม่มีข้าราชการพลเรือนในตำแหน่งนิติกรที่จะทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้แก่คณะสงฆ์ อีกทั้ง ข้อกฎหมายสำหรับคณะสงฆ์ มีความซับซ้อน ดังที่ระบุไว้ในคู่มือพระสังฆาธิการ ฉบับพระสังฆาธิการ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 และแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ ยังมีกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำให้พระสังฆาธิการ ซึ่งไม่มีความรู้เรื่องข้อกฎหมายอาจเกิดความสับสนได้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พระสังฆาธิการคาดหวังในการจัดผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม เพื่อช่วยให้คำแนะนำปรึกษาด้านกฎหมายดังกล่าว

ด้านการศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และจัดการฐานข้อมูลด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความคาดหวังนั้นเนื่องจาก สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม มีหน้าที่ช่วยเหลือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประสานงานการศึกษาของคณะสงฆ์ เพื่อให้สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นเรียบร้อย และเกิดประสิทธิผลอย่างมีคุณภาพ เพราะการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้น มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งมีความละเอียดและลึกซึ้ง มากกว่าการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปกติ สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาพงศกร สิมพา (2565) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และได้ข้อสรุปว่า ผู้เรียนมีทั้งพระภิกษุ และสามเณร มีการฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ โดยปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ รวมถึงรู้จัก บำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาด้านจิตใจ มีเครื่องมือ คือ สมาธิ อบรมให้ผู้เรียนมีสัมมาทิฏฐิมีทัศนคติที่ดี ตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และประโยชน์ของการมีสมาธิอย่างแท้จริง ฝึกฝนสมาธิ และเพิ่มพลังสติตื่นรู้ ผ่านวิถีชีวิต และกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาพใจดี เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญาเป็นไป

ตามหลักปัญญา 3 คือ 1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล 2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน 3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ โดยมีธรรมะจากการศึกษานักธรรมและบาลีเป็นฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้ตามความถนัดและความชื่นชอบของบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความคิดสร้างสรรค์ ให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนสังคม และพระพุทธศาสนา จึงเป็นหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแล ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนาด้านประสิทธิภาพของฐานข้อมูล เพื่อส่งเสริมงานด้านการศาสนศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามความคาดหวัง

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรช่วยผู้ที่ขาดโอกาสให้ได้ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมและประชาสัมพันธ์การศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อเพิ่มช่องทางการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความคาดหวังนั้นเนื่องจาก สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีการดำเนินการในด้านการกำกับดูแล การประสานงานระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และโรงเรียนพระปริยัติธรรม และมีหน้าที่ดูแลงบประมาณและประสานการสนับสนุนงานการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น ซึ่งที่ผ่านมา มีการช่วยผู้ที่ขาดโอกาส ให้ได้เรียนหนังสือในฐานะนักเรียนสามเณรมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับโอกาสและได้เข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและควรเผยแพร่ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการเรียนอย่างทั่วถึง

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรสนับสนุนเครื่องมือ สื่อต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ และจัดหาบุคลากรช่วยคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความคาดหวังนั้นเนื่องจาก การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถือเป็นภาระกิจหลักที่สำคัญ ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาจึงควรได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพื่อให้ทางคณะสงฆ์ ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างกว้างขวาง และทั่วถึง รวมถึงด้านสาธารณูปการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยจัดทำเอกสารขอรับงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมบูรณะวัดและศาสนสถาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามควรช่วยจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือสงเคราะห์อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความคาดหวังนั้น เกิดจากด้านสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ โดยการให้คำปรึกษาแก่คณะสงฆ์ ประชาชน และเป็นหน่วยงานที่ประสานการสนับสนุนงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น อย่างรวดเร็ว แต่มีความล่าช้าในการช่วยเหลือคณะสงฆ์ที่ดำเนินการเองโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยในประเด็นความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้านของงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระชนินสิทธิ์ สุทฺธิจิตฺโต (2560) ที่ศึกษาบทบาทการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะ

แนวทางส่งเสริมบทบาทการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสงขลา ด้านพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา และสนองงานคณะสงฆ์ มีข้อเสนอแนะมากที่สุด โดยให้ข้อเสนอแนะว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาควรร่วมกับคณะสงฆ์ในการปกป้องคุ้มครอง และช่วยเหลือพระสงฆ์กรณีพิพาทกับคฤหัสถ์ รวมทั้งร่วมกับคณะสงฆ์ในการดูแลพระสงฆ์ชราภาพ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษา ความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำเสนอข้อค้นพบ เพื่อนำสู่การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

การสนองงานและความคาดหวังของพระสงฆาธิการ ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง **การสนองงาน** กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะสงฆ์ และให้คำปรึกษาชี้แนะการจัดทำเอกสารและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ **ความคาดหวัง** ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ 2) ด้านการศาสนศึกษา **การสนองงาน** ช่วยเหลือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประสานงานการศึกษาของคณะสงฆ์ **ความคาดหวัง** ควรยกระดับผลสัมฤทธิ์ คุณภาพการศึกษา และพัฒนาด้านฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ **การสนองงาน** ดูแลงบประมาณ และประสานการสนับสนุนงานการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น **ความ**

คาดหวัง ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และช่องทางในการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา **การสนองงาน** สนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา **ความคาดหวัง** ควรสนับสนุนด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร เพื่อช่วยเหลือในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปโภค **การสนองงาน** พิจารณา คัดกรอง จัดทำเอกสารการจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมศาสนสถาน **ความคาดหวัง** ควรช่วยเหลือด้านการจัดทำเอกสารของบประมาณเพื่อบูรณะวัดและศาสนสถาน และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ **การสนองงาน** ช่วยเหลือให้คำปรึกษาพระสงฆ์ประชาชน และประสานการสนับสนุนงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์กับหน่วยงานอื่น **ความคาดหวัง** ควรจัดตั้งกองทุนช่วยเหลืออย่างเป็นระบบและถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสามารถให้ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำผลการวิจัยในประเด็นความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามที่ได้นำเสนอไว้ในผลการวิจัยนี้ ไปใช้พัฒนาการปฏิบัติงานในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนางานที่สอดคล้องกับความต้องการของคณะสงฆ์ในพื้นที่รับผิดชอบ

1.2 ในการพัฒนางานตามความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่ออำนาจหน้าที่ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามที่ได้นำเสนอไว้ในผลการวิจัยนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ควรได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาและวางแผนการดำเนินงานอย่างละเอียด เพื่อให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม โดยอาจขอความร่วมมือจากหน่วยอื่นที่สามารถช่วยพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่เฉพาะและเกี่ยวข้องกับประเด็นความคาดหวังที่ได้นำเสนอในแต่ละด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยความคาดหวังของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพระสังฆาธิการ ทำให้ได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องตามความเป็นจริงของการสนองงานของสำนักงานพระพุทธศาสนา และความคาดหวังของพระสังฆาธิการ ซึ่งสามารถให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาตามความคาดหวังของพระสังฆาธิการในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม หรือพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการต่อยอดแนวคิดและนำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนางานของสำนักงานพระพุทธศาสนา

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม ในการสนองงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

ธนภัทร ทวีศรี. (2557). *ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปราโมทย์ ถึงสุข. (2554). *ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1*. รายงานการวิจัย กลุ่มงานพัฒนาบุคลากร กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

พระชนินสิทธิ์ สุทฺธิจิตฺโต (ภูเมศโปสยานนท์). (2560). *บทบาทการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนา ประจำจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ). (2540). *เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากฤษณะ จารุวณฺโณ (วงษ์พรม) สุรัตน์ ดวงชาทม และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2562). สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารวัดในจังหวัดสกลนคร สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 8(29), 85-95.

พระมหาพงศกร สิมพา. (2565). กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ*, 9(2), 421-430.

พัชรีวรรณ ภาสบุตร. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานในธุรกิจอุตสาหกรรม : กรณีศึกษา บริษัทฮอนด้า จำกัด ในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). *การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม. (2565). *ข้อมูลพระสังฆาธิการ*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565. จาก https://mkm.onab.go.th/th /content/page/index/id/3.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). *คู่มือพระสังฆาธิการ ฉบับพระสังฆาธิการ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). *กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2557*. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2566. จาก https://www.onab.

go.th/th/content/category/detail/id/490/iid/15166.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2566). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2566. จาก https://library.parliament.go.th/sites/default/ files/assets /files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2560-10/NALT-radioscript-rr2560-oct5.pdf.

อุไรวรรณ เกิดผล. (2539). *ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของหัวหน้าสถานีอนามัยต่อระบบการนิเทศงานสาธารณสุขผสมผสานในจังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

เอกชัย เอกขุนฤทธิ์. (2556). *การจัดองค์การ (Organizing)*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565. จาก https://www.gotoknow.org/posts/518309.